СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXII. Число 168. Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 21. липня, 1924. VOL. XXXII. No. 168. Jersey City, N. J., Monday, July 21, 1924. THREE CENTS

Хочуть сенатора Гвілера кандидатом поступовців на заступника президента.

ВАШІНГТОН, 18. липня. — Національний Комітет „конференції для поступової політичної партії", котра іменувала своїм кандидатом на уряд президента Злучених Держав сенатора Ла Фолета, іменувала тепер кандидатом на уряд заступника президента сенатора Гвілера.

Так як сенатор Ла Фолет представляє поступове крило в републиканській партії, так сенатор Гвілер представляє поступовців в демократичній партії. Кілька днів тому назад доносили про нього, що він відмовився заявити за кандидатурою Дейвиса.

Гвілер ще не заявив, чи він схоче бути кандидатом.

ЛА ФОЛЕТ ТРАТИТЬ ВЕСТ ВЕРДЖІНІЮ.

ВАШІНГТОН, 18. липня. — Прихильники кандидатури сенатора Ла Фолета прийшли до переконання, що вест-верджінський закон справді не дозволить поставити імя Ла Фолета на листу кандидатів на уряд президента Злучених Держав.

Подібні трудности має поступовий комітет і у стейті Меріленді.

РОБІТНИЧІ ЮНІЇ ЗА ЛА ФОЛЕТОМ.

ВИСКАНСИН РЕПИДС, Вискансин, 18. липня. — Федерація Праці стейту Вискансина заявилася в перший раз в своїй історії за політичним кандидатом. Вона видала заяву за кандидатурою сенатора Ла Фолета.

Рада юнії зелізничих кондукторів у Сідар Репидс, в стейті Айова, теж видала заяву за кандидатурою Ла Фолета.

АГІТАЦІЯ ФАБРИКАНТА ЗА КУЛИДЖОМ.

ДІТРОЙТ, Мишиген, 18. липня. — Адміністрація ґазети Дірборн Індепендент, котрої властителем є автомобілевий фабрикант Генрі Форд, розіслала всім продавцям автомобілів Форда великі портрети Кулиджа.

ДЕБЗ ПРИНИМАЄ ПРОВІД СОЦІЯЛІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ.

ШИКАГО, Илиноіс, 18. липня. — Юджин Дебс, відомий соціялістичний провідник, котрий тепер лічиться у поблизькій санаторії, приняв недавний вибір партії на голову. В своїй заяві приняття закликає він соціялістів до агітації за кандидатурою Ла Фолета.

ПЕРЕДВИБОРЧА АКЦІЯ ДЕМОКРАТІВ.

НЮ ЙОРК, 18. липня. — Джан В. Дейвис, демократичний кандидат на уряд президента Злучених Держав, іменував менаджером своєї виборчої кампанії Клема Л. Шейвера, члена національного комітету сеї партії з Вест Верджінії.

Сам Дейвис збирається починати вже в найкоротшім часі всею виборчу кампанію. По короткім відпочинку виголосить він незадовго свою першу агітаційну промову.

ПРОГРАВ УРЯД ПРОЦЕС.

ВАШІНГТОН, 18. липня. — Федеральний уряд програв ще один процес за воєнні надужиття.

Сим разом суд відкинув позов департаменту судівництва проти одного деревного підприємства, яке мало вшахрувати уряд підчас війни на півтора міліона долярів.

УРЯД ОСТЕРІГАЄ СЕРЕДНО-АМЕРИКАНСЬКУ РЕПУБЛИКУ.

ВАШІНГТОН, 18. липня. — Федеральний уряд повідомив ґенерала Тосту, котрийстав недавно тимчасовим президентом не признасть уряду, на котрого чолі буде стояти провідник революційного руху, а не вибраний народом чоловік.

З ЮНІЙНОЇ БОРОТЬБИ ПРОТИ СКЕБІВ.

МЕКАЛЕСТЕР, Оклагома, 18. липня. — На копальню поташу в Камбрії, в якій працював відділ скебів, напало нині коло сто майнерів, з котрих декотрі були зоружені. Юнійні майнери перемогли сторожі копальні та примусили неюнійних покинути роботу.

ЗА НЕВИКОНУВАННЄ ПРОГИБІЦІЇ.

НЮ ЙОРК, 18. липня. — Заряд міської поліції відправив з уряду 2 поліційних інспекторів та покарав гривною 7 других за те, що вони дивилися через пальці на продаж алькоголічних напитків у своїх округах.

КНЯЗЬ АРЕШТОВАНИЙ ЗА ВОЛОКИТСТВО.

ВАШІНГТОН, 18. липня.— Федеральні аґенти арештували тут Сіда Зердечено, котрий називає себе еміром Курдистану та каже, що він приїхав сюди вести пропаґанду за своїм рідним краєм. Федеральний уряд каже, що „князь" може легко стати публичним тягарем (жебраком).

ЛІТНІ ВИПАДКИ.

БРИДЖПОРТ, Конектикат, 18. липня. — Капітан невеликого прибережного корабля найшов у заливі Ферфілд лодку, на котрій, як кажуть, виплинуло на воду заливу семеро дітий. Побоюються, що діти потонули. За ними тепер шукає поліція та приватні люди.

БОРОНИТЬ НАФТОВОГО СКАНДАЛУ.

НЮ ЙОРК, 18. липня. — Віліем Батлер, голова републиканського комітету, заявляє публично, що нафтовий скандал за арендованнє нафтових теренів федерального уряду не є важним питанням виборчої кампанії.

ФЕДЕРАЛЬНИЙ СУД НЕ ДОПУСКАЄ ДО ВИРОКУ СМЕРТИ.

Питсбурґ, Па., 18. липня. — В стейтовій вязниці західної Пенсильвенії вижидає смерти на електричнім кріслі італійський іміґрант Осип Вальота, засуджений за вбиття полісмена Вирок смерти мав бути виконаний в найблизчий понеділок. Тимчасом приятелі та оборона постаралися о небувалу досі судову заборону, бо о заборону федерального судді проти виконування засуду. Оборона закинула стейтовому судови, що суд позбавив обжалованого його конституційного права справедливого суду, бо не предложив проти нього доказу, що він убив полісмена з розмислом. На таку прозьбу федеральний суд приказав стейтовому задержати виконання кари, а тимчасом предложити федеральному судови докази, конституційних прав обжалованого не нарушено.

Справа викликала небувале зацікавлення, бо досі ще такого не бувало, щоби федеральний суд поважився заявляти що він має право задержувати виконування вироків стейтових судів, коли вони нарушують конституційні права мешканців.

ЗАКУСИВ З ЖІНКОЮ.

Болтимор, Меріленд, 17. липня. — Чарлз Реш, 27-літний „молодий", товідався, що його лагодять устроїти йому пустий жарт на самий його шлюб. Мали вони урадитися пірвати його молоду жінку та завести її кудись, де він не мігби її довго найти. Щоби покрешувати пляни глупих сміхунів, Реш йдучи до шлюбу прикув себе до нареченої звичайним арештанським ланцюшком та розкував аж тоді, як всідав на зелізницю та був певний, що ніхто не може вкрасти йому жінки.

ОБЖАЛОВУЮТЬ ФИЛИПИНСЬКИХ ЖОВНІРІВ ЗА БУНТ.

МАНІЛЯ, Филипини, 18. липня. — Американський уряд поставив перед суд 15 филипинських жовнірів за те, що вони намавляли других жовнірів та полісменів приставати до жовнірської юнії. Уряд уважає таку намову, намовою до бунту.

ВЯЗНІВ ДАЛІ БЮТЬ.

„Дзеннік Людови" повідомляє, що одержав зі Станиславова опис побиття вязнів у тамошній військовій вязниці. Дня 15 травня збито там немилосерно при перегляданню келій вязня, якого вкинули скутого до темниці. При цій сцені були присутні капітан С., підхорунжий О., проф. Ол., та инші — деякі з них не зовсім тверезі.

ВИМІНА МАРОК НА „ЗЛОТИ".

Дня 1. липня почалась вміна польських марок на золоті та стягання марок державною касою. Державні каси, а також відділи Польського Банку прийматимуть маркові банкноти по день 30. листопада 1924 р. По тім реченці можна буде вимінювати марки виключно через Центральну Державну Касу або через Польський Банк.

ОРИГІНАЛЬНИЙ ШЛЮБ.

Лондонська публика мала недавно приємність оглядати небувалу весільну церемонію. Пе- ред костел заїхала завельована молода на пожарному авті з драбинами, сикавками та иншими причандалами. Подією зацікавилися в першій мірі ґазетні репортери які й прослідили, що таку шлюбну приємність зробив молодий її наречений, що займав високе становище у лондонській пожарній команді.

НОВА МОСКОВСЬКА ВИПРАВА.

Ленінград, 18. липня. — Звідси виїздває вими днями велика наукова виправа до острова Нової Землі, що лежить на Північнім Ледовім Океані Ціль виправи, котра стоїть під командою проф. Матусевича пізнати геольоґічні, географічні та другі признаки острова, а кромі сього шукати приходу з моря Кара до моря Барентса.

ЧИСЛО НАСЕЛЕННЯ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

Вашінгтон, 18. липня. — Після обчислення цензусового бюра населення Злучених Держав виносило при кінці минулого року 112 міліонів 78 тисяч.

ОСТЕРІГАЮТЬ ПЕРЕД СПЕКОЮ.

Ню Йорк, 18. липня. — Нюйорський уряд здоровля видає пересторогу для тих, що купаються в морю, перед небезпекою соняшного попарення шкіри. Говориться там, що виставлення неприкритої шкіри на довше ділання соняшних лучів може викликати дуже небезпечні попарення. Заява радить не паритися довго на сонці, поки шкіра належито до сонця не привикне.

З ДИВ АНГЛІЙСЬКОЇ ВИСТАВИ.

Англійська вистава в Вемблей стягає своїми дивами людий із цілої земської кулі. Приїздять туди всякі звичайні обивателі. Але час від часу приїде також якесь „диво", що само собою стає причиною нової хвилі відчування вистави. Примiром приїхав великан оглядати виставу, а рівночасно сам стягав цілі товпи цікавих, що хотіли бачити його.

В останніх днях приїхав, щоби оглянути виставу, лікар з Австралії названиаськом Ратана. У своїх сторонах він знаний, як лікар-чудотворець. До Льондону приїхав в товаристві своїх двох секретарів і чотирьох слуг.

На вістку, що славний лікар приїхав до Льондону, зїзджаютьсятуди великі громади пацієнтів, щоби засягнути його спасенних рад. А секретарів лікаря обскочили з усіх сторін всякі ґазетярі, щоб могти написати про його цікавим цілого світа.

Це шістьдесятьлітний старець. Від пятнайцятого року життястав займатися медициною. через кілька років студіював медицину на однім із університетів в Австралії, але покинув потім студії і взявся лічити людий природними средствами. за короткий час зробив конкуренцію усім лікарям в околиці. Вони старалися, щоби влада заборонила Ратані лічити. А коли влада схотіла дійсно заборонити населення зробило мало що не революцію. І Ратана лічив дальше. Тисячі пацієнтів приїздджали до нього і всіх він лічив. Його секретар заявив журналістам, що Ратана вилічив не менше, як 160.000 людий білої раси. Лічить тільки природними средствами; штучні лікарства приписує тільки в рідких случаях. В кількох випадках йому вдалося вилічити навіть рака та чахотку у людий, на яких вже лікарі [illegible] рукою.

Франція вперто задержує поступ конференції.

ЛОНДОН, 18. липня. — Непорозуміння межи Францією та Англією, яке виринуло на так званім політичнім субкомітеті конференції, ще не полагоджено. Франція далі обстоює при своїм, що Франція малаби сама право рішати, чи Німеччина нарушила договір та робити відповідні кроки проти неї в такому случаю. Американці стараються довести до якогось порозуміння, але покищо їх зусилля показалися бездоспішними.

КОЛЬОНІЇ ХОЧУТЬ МАТИ ПРЕДСТАВНИКІВ НА КОНФЕРЕНЦІЇ.

ЛОНДОН, 18. липня. — Кольонії Британської Імперії зажадали представництва в межинародній конференції. Англійське міністерство заграничних та нутрішних справ мусіло погодитися з представниками кольоній щодо заступництва кольоній у ріжних комітетах конференції.

ЗНОВА ПАРЛЯМЕНТ ГОЛОСУВАВ ПРОТИ АНГЛІЙСЬКОГО УРЯДУ.

ЛОНДОН, 18. липня. — Англійський парлямент знова голосував 171 голосами проти 149 проти предложення англійського робітничого уряду про обезпечення проти безробітя.

Уряд з гори заявив, що не вважає справи сущною та що не вступить зі свого становища помимо поражки.

ЦЕРКВА НЕ ХОЧЕ ВЕЛИКОГО ПОЕТА.

ЛОНДОН, 18. липня. — Заряд Вестмінстерського Абатства, в котрім похоронені всі великі люди Англії, відкинув пропозицію поставити в церкві таблицю відомому англійському поетови Байронови. Заряд каже в своїй відмові, що Байрон відомий зі свого неморального життя та писань.

АНГЛІЯ ПРОТИ ЗМЕНЧЕННЯ ЗОРУЖЕНЬ ЧЕРЕЗ ЛІГУ.

ЖЕНЕВА, 18. липня. — Англійські представники заявилися проти пляну обниження морських зоружень, який предложила Ліга Народів, бо на думку англійського уряду сей плян примусивби Англію будувати ще більше кораблів, а кромі сього вмішавби Англію в воєнні союзи з другими державами.

ЗАХОПИЛИ АМУНІЦІЮ, ВИСЛАНУ ДО ІНДІЇ.

ЛОНДОН, 18. липня. — Сингапорська поліція переловила на корабли „Шлесієн", що належить до Північно-Німецького Лойда, великий ладунок амуниції та рушниць. Амуниції було 50 великих пак, а всі вони означені яко машинерія. Висилка була призначена для Індії.

ПОЛЬЩА ЗАВОДИТЬ ГОРІВКОВИЙ МОНОПОЛЬ.

ВАРШАВА, 18. липня. — Польський сойм ухвалив закон, яким заводиться горівчаний монополь (що лишень держава буде мати право виробляти й торгувати горівкою).

Друга ухвала дала президентови польської републики право старатися о позичку не висще 75 міліонів долярів.

Польські фінансісти рахують, що алькоголевий монополь принесе польському скарбови що найменче 65 міліонів долярів у рік.

ЗНОВА КОМУНІЗМ ІДЕ В КУТ.

МОСКВА, 18. липня. — Щоби поборювати зростаюче безробіття, большевицький уряд знова був примушений закинути в кут свої комуністичні засади.

Сими днями проголошено два нові урядові декрети про наєм робітників. Після одного декрету зновить попередний декрет, після котрого підприємці мали право наймати лишень таких робітників, які були записані в урядовім бюрі посередництва праці. Другий декрет дає право робітникам шукати роботи без посередництва урядового бюра праці.

БОЛЬШЕВИКИ БОЯТЬСЯ ВІЗИТИ ГЮЗА.

МОСКВА, 18. липня. — Всі большевицькі ґазети посвячують богато місця приїздови американських міністрів Гюза та Мелона до Европи. На їх думку, се американський капіталізм та імперіялізм витягає лапу на Европу.

ПРОБУЮТЬ РАТУВАТИ ЛЄНІНГРАД.

ЛЄНІНГРАД, 18. липня. — Большевицький уряд у Москві визначив суму 13 міліонів долярів на ратованнє Ленінґраду від повного занепаду.

РОСПОЛІТИКОВАНІ ЖОВНІРИ.

АТЕНИ, ГРЕЦІЯ, 18. липня. — Офіцири грецької армії напали на редакції двох грецьких ґазет у місті Сальоніці та зажадали від редакторів, щоби вони сконфіскували промови ґенерала Метаксаса, роялістичного провідника. Редактори відповіли, що їх обовязком подавати народови до відома публичні факти та що жовніри не мають права вмішуватися в такі річи. На се жовніри почали стріляти з рушниць, спиняючи в редакціях поляку. Кількох членів редакції ранено тяжко, а один таки погиб на місци.

ПЕРСИДСЬКА ТОВПА ПОБИЛА АМЕРИКАНЦІВ.

ТЕГЕРАН, Персія, 18. липня. — Товпа Персів побила тяжко двох Американців, майора Роберта Імбрі, американського віцеконзуля, та Мелина Сеймура, як вони взялися фотографувати товпу підчас якогось релігійного свята, на якому мало статися чудо.

Одні кажуть, що товпа взяла фотографічний апарат за машину до викидання отруйного газу, а другі кажуть, що причиною розярення товпи було те, що в товпі були жінки без заслон на лици (Магомеданські жінки, після їх релігійних приписів, мають закривати лице заслонами.)

Наслідком побоїв Імбрі погиб на місци, а Сеймур відай теж помре.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодинокe число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреса платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

В Канаді належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

УКРАЇНСЬКІ ДОКТОРИ

ДВІ ПРОМОЦІЇ НА УКРАЇНСЬКІМ УНІВЕРСИТЕТІ У ПРАЗІ.

(Від кореспондента „Свободи").

В Америці, здається, не дуже люблять українських докторів. Не знати, чим вони так провинились, але та нелюбов доходить до того, що один мій колега по „Свободі" навіть підпис свій мусів змінити. Замісць підписатися, як звичайно — „доктор такий-то", він підписався — „Хочідокторалетежчоловік".

На думку американських Українців, очевидно, виходить, що чим буде меньше українських докторів, тим буде краще. Ми тут, в Европі, сеї думки не поділяємо. Нам, навпаки, здається, що чим більше буде українських докторів, себ-то освічених українських людей, що довели свої університетські студії до кінця, тим буде краще для української справи. Може ми й помиляємось, але думаємо, що **НЕ НАДМІР, А НЕДОСТАЧА УКРАЇНСЬКИХ ДОКТОРІВ ШКОДИТЬ НАШІЙ СПРАВІ.** Коли-б у нас було стільки докторів, як, приміром, у Чехів, то зовсім иншим ходом пішли-б наші діла!

Хто помиляється, а хто має рацію, це вже розсудить саме життя, а тимчасом наш Вільний Університет у Празі почав отсе на власну руку „робити" докторів. До сього часу український студент міг вийти на доктора лише з ласки своєї та якої-небудь чужої високої школи: німецької, польської, чеської тощо. Навіть на нашій власній землі високими школами заволоділи чужинці, й на Україні Західній наш доктор мусів би взяти свій диплом з рук представника влади польської, а на Україні східній — з рук представника влади московської.

У Празі це робиться инакше. Хоч це й чеське місто, хоч наш Університет і не має тут тої волі, яку мав би на рідній землі, проте одне велике право він собі здобув: право видавати українські докторські дипльоми, які мають однакову силу, як дипльоми чужих університетів. І такі дипльоми наш Університет нині почав видавати.

Досі на нашім Університеті вже відбулись дві докторські промоції, себ-то випущено двох нових докторів: наприкінці червня — п. **ЛЕВКА ЧИКАЛЕНКА**, а на початку липня — п. **МИРОНА ДОЛЬНИЦЬКОГО**. Обидва дістали степень доктора фільософії.

Як може звичайний студент зробитись доктором? Це не так легко. Вже скінчивши всі університетські студії й зложивши всі іспити, він мусить написати особливу наукову працю на яку-небудь тему, яку сам вибере. Коли праця готова, факультет передає її на розгляд кільком професорам спеціялістам. Переглянувши працю („дисертацію") й признавши її доброю, професори ще устно випитують кандидата, щоб переконатись, що то дійсно він написав ту працю й дійсно розуміє ту річ, про яку писав.

Аж по цих заходах призначається день урочистого засідання, коли має відбутись промоція. Засідання відбувається під проводом ректора університету і в присутности декана того факультету, на якім кандидат учився. Окремий професор з числа тих, що в них кандидат учився, призначається на „промотора" (ніби на „хрещеного батька"). На засідання додопускається також сторонні гості.

Перші дві промоції на українськім Університеті у Празі випали дуже урочисто. Нові доктори, діставши свої дипльоми, особливо тішились тим, що це перші УКРАЇНСЬКІ дипльоми, одержані з рук УКРАЇНСЬКИХ учених. Шкода, казали вони, що це сталось не на своїй землі, але прийде ще й це.

Бігменедоктор.

БОРОТЬБА ЗА РІДНУ ШКОЛУ

Цікаві факти показуються з інтерпеляції посла Козицького та товаришів в польськім соймі в справі приватної школи в Городку біля Львова.

Сю школу львівська шкільна кураторія замикала аж двома наворотами, а дня 15. червня с. р. поліція опечатала кляси. Один поліцай став в школі, щоби розігнати діти. Та діти рішучо заявили, що вони прийшли до школи вчитися та що поліцая не послухають. Коли поліцай грозив, що він розжене дітий силою, діти счинили пекольний крик і лямент. Збентежений становищем дітий поліцай став пробувати лагідних средств. Він став переконувати дітий, що вони можуть учитися прецінь у польській школі. Але на се йому діти заявили рішучо, що вони до польскої школи не підуть. Не могучи дати собі ради з дітьми, поліцай мусів лишити дітий в школі.

Коли про се довідалися в заряді поліції та старостві, пішла горяча рада, що робити. Супроти опору дітий рішили справу відложити. Коли учителів пущено на волю і вони вернули до школи, якеж миле було їх вражіннє, коли вони побачили дітий в школі. І кажуть ґазети, що помимо польських поліційних заходів наука в школі далі ведеться та що школа розписала вписи на слідуючий шкільний рік.

ІТАЛІЙСЬКИЙ ФАШИЗМ А УБИЙСТВО МЕТТЕОТІЯ

(Оригінальна допись „Свободи" з Відня).

III.

Найвизначнійшою особистостю між фашистами є безумовно **Беніто Муссоліні**, котрий при помочи тої орґанізації видрапався аж на міністерський президіяльний фотель.— Він був спершу соціялістом та працював яко агітатор та редактор в Швайцарії у еміґрантській італійській пресі. Працював також якийсь час в полудневім Тиролю ні дпослом до австр. парляменту Чезарем Баттістім, котрого Австріяки підчас війни повісили. З початку світової війни він був проти участи Італійців у ній і навіть був устроїв свого рода народній плебісціт у цім напрямі.

Цілком несподівано перейшов він однак на сторону тих, що хотіли участи у війні, але не на боці осередних, будучих в союзі з Італією держав, але по стороні антанти. Він зачав видавати часопись „Popolo d'Italia", в котрій розвинув велику акцію також за війною на боці антанти, а і до нині позістає невиясненим, що вплинуло на таку переміну думок у нього. Говорять навіть про підкупство, з боку антанти, але найбільше правдоподібним є, що тут рішив головно його слабий характер, та ненаситна амбіція. Він впрочім і сам взяв чинну участь у війні, а по укінченню її віддався вповні орґанізації фашистів, котрі еще в р. 1919 представляли цілком невелику силу.

Та дальший розвій відносин пішов йому на руку: дня 5. серпня 1920 р. видав союз робітничий відозву, в котрій узнав фабрики за власність працюючих у них робітників, в наслідок чого ті послідні приступили до „дірекотної акції", що в многих місцях не удалося перевести без боротьби з прикликанням на поміч „карабініерами" (жандармами). — А так, як і військо показалося не дуже певним, то капіталісти звернулися о поміч до фашистів, котрі і так не мали нічого властиво до роботи. Вони не дали себе дуже просити, тим більше що найшли відразу дуже широке поперте, а то 1) передовсім у фабрикантів, дальше у великих земельних власників (дідичів) та взагалі у тзв. по німецьки „кріґсґевінерів", то є у тих що збогатилися на воєнних доставах; 2) у офіцирській касті, котра через пальці дивилася на це, як фашисти вирабовували цілі касарні, склади мундурів, збруї, муніції, о гармат та до стаен з кіньми включно. 3) у правительства, котре на роботу фашистів гляділо спершу через пальці, а далі і явно її попирало навіть через активну асистенцію поліції та через поміч своїх адміністративних органів.

І розпочалася акція фашистів: спершу в ночи, а потім і за дня нападали вони на провідників робітничих, побиваючи їх нераз до смерти. — Від осени 1920 р. до кінця 1921 р. акція їх перейшла в правдиву горожанську війну: вони нападали на села, в котрих селяни взялися до страйку проти дідичів, і буками змушували страйкарів до послуху дідицьким [illegible].

Другою їх ідеєю було: нищити робітничі орґанізації, а передовсім робітничі льокалі, доми та „робітничі палати". Звичайно приїзджали на автомобілях зараз кидали до середини ручні бомби, та потім і самі вдиралились у льокалі, рабували дещо було корисне, а решту, пр. меблі ломили, обливали нафтою і підпалювали.

Ненависть їх і завзятте зверталися головно проти робітничих провідників; вони їх побивали тяжко, а многих таки помордували. Убрані в чорні сорочки та в чорні шапки зі шликами вони уважали себе і уважають досі за панів краю, котрим всьо, отже і залізниця — мають безплатно служити.

Пізнійше взялися вони ще й до такого насильства, щоби під грозою наставлених пістолів змушувати не любих їм людий до випивання великих скількостей ріцінусу (по пів літра і більше), що спричинювало тяжку хоробу у нападених або і смерть. — І так раз напоїли вони ріцінусом одну жінку, що була у осьмім місяци в тяжи; по двох днях страшних мук — вона померла.

Як звісно — з теперішного Італійця жовняр слабший.

У світовій війні в борбі з Австріяками (головно з укр. полками) представлялася італійська піхота дуже зле, і лише артилерію вони мали сильну і справну.

Наші люди покривлялися Італійцям нераз з закопів окликами: „аванті (вперед) дефравданті"! Італієць відважний і безсердечний зглядом безборонного і що до сего він стоїть на рівні зі своїми свояками Ромунами, та... з циганами. Але там де, фашисти дістануть сильний оружний відпір — вони скоро подаются до відвороту, як пр. підчас нападу на робітничу дільницю в Римі, а бо при нападі на город Падую.

Впроім за тих пару років, від коли фашисти гуляють по Італії — вони мають вже сотки душеґубств на своїм сумлінню. І так — вони на візване одного дідича коло Падуї напали на те село і вимордували 38 сельських робітників. Секретаря робітничої палати (щось в роді юніону) в Піомбіно вони скинули з другого поверха, посла др. Варно замордували на двірци в Барі, і т. д. і т. д.

Остаточно Муссоліні зорганізувавши фашистів в цілім краю рішився на послідний атак. Під предлогом конґресу він зібрав в осени 1922 в Неаполю свою армію і помашерував з нею на Рим. Запізно побачив король і уряд до чого веде потуране фашистам! Видячи, що у війську не має вже відповідної опори, король мусів числитися з довершеним фактом, з фактичною переварою Муссолінія: він дав димісію правительству факти а Муссолінія іменував міністром президентом. Перепуджений парлямент та сенат також покорились перед диктаторським пе... та ухвалили йому майже необмежену повновласть. Він і перевів таку зміну виборчого закона, котра давала в парляменті рішучу перевагу фашистам, — одним словом— Муссоліні став необмеженим паном Італії. Король заховав лише позірну владу та радий, що Муссоліні взагалі його терпить.

Др. К. Трильовський.

ЯК „РОБЛЯТЬ" ПОЛІТИКУ ХЛІБОЇДИ.

За довірям для польського міністра закордонних справ гр. Замойського голосували між іншими також „хлібоїди" Ільків та Кравчишин. У польській пресі появились відомости про те, чому Кравчишин голосував саме за довірем польському графови. Для нас не секрет, чому голосував, так само як не секрет, чому і з яких причин він кандидував на посла від польської меншости в Східній Галичині, але для Варшави — це сензація. Кравчишин голосував тому, бо за свій голос одержав концесію на виві з закордон Польщі польських телячих шкір. Польські телячі шкіри, пише варшавські „Курер червони" мають закордоном дуже великий попит. А у Ооль... мають ще більший попит продажні „бики", в ролі Кравчишина.

ТРЕТЕ СІЧОВЕ СВЯТО В НЮ ЙОРКУ.

(Допись).

В неділю 22. червня б. р. відбулось Трете Січове Свято в Ню Йорку, улаштоване місцевою Січию ім. Б. Хмельницького сотні 1, V округа Січової Орґанізації Українців в Спол. Державах.

Січове свято відбулося в природі, званім Мидленд Парк. Великий се парк, але на Січове Свято і він видався за малий. Такий здвиг народу навідав Свято. Хто з наших громадян брав участь в першім і другім Січовім Святі, які відбулись в роках 1917 і 1918. заходами тої самої Січи, той признає, що на жадних інших забавах, прогульках, чи пікніках устроюваних до тепер нашими орґанізаціями, не було ще такого числа народу, як власне на кождім Січовім Святі.

Бо річ звісна, що Січові Свята устроюесь не для самих забав і танців, але і для висших цілий. І сьогорічне свято мало свою висшу ціль, бо відбулось воно для вшанування памяти Богдана Хмельницького, гетьмана України, в 257 річницю Його смерти. Тож і не диво, коли на цім Святі начислено понад **три тисячі** учасників і то не лише з міста Ню Йорку але й околиці.

Початок Свята.

В парку мов в улию від вчасного раку. Гамір, співи, музика, танці і т. п. Фотографи з апаратами увихаються при знимани юрійжних груп Січовики і Січовички справно виконують свою службу при удержанню порядку в парку і на площі.

Точно о 5-ій год. сполудня на голос сурми все, що жило, заметушилось. Чути голосну команду січових старшин. Молодіж лавою висипаєсь з галі танців. Збираються старші. Починаєсь уставка походу.

Через 15 хвилин похід під проводом кошового тов. П. Задорецького ступає вже на призначене місце. Не від річи буде згадати, що в поході взяли участь **одинайцять** українських організацій з прапорами і відзнаками. А саме: 1. Українська Січ з Пасейку, Н. Дж.; 2. Члени Укр. Національного Хору (Кошиця); 3. Український Горож. Клюб з Перт Амбою, Н. Дж.; 4. Братство св. Юрія з Джемейки, Н. Й.; 5. Братство св. Андрея з Н. Й.; 6. Вільні Козаки міста Львова з Н. Й.; 7. Вільність в Америці з Н. Й.; 9. Зоря з Н. Й.; 10. Запорожська Січ з Н. Й.; 11. Жіноча Громада в Ню Йорку; та й 12. Місцева Січ ім. Б. Хмельницького.

За орґанізаціями ставали в ряди походу всі присутні. Музика грає січовий марш. Обійшовши довкола огороджену шнурами площу, призначену для січових вправ, похід задержався.

Січова дефіляда.

Очи всіх учасників свята звернені в сторону Січових відділів, які під проводом сотенного т. М. Воробця вмашеровують на площу. Двоє дівчат в українських народних строях несе великий портрет Богдана Хмельницького, увітчаний живими цвітами, та приміщують його на приготованім підвищенню. Чудова картина. Прапори синьо-жовті національні та малинові боеві, по одній стороні. Звіздисті американські по другій стороні Батька Хмеля. А він неначе повеселійшав з радости, що на далекій чужині бачить нащадків козацьких, таких же не змінених і вірних його великій ідеї як і перед 250 роками.

„Позір! Почетним кроком сотня руш! В ліво глянь!"

Чулась команда сотенного. Якась таємнича сила опановує всіх учасників свята дивлячись на правдиво козацький почет січових відділів свойому покровителеві.

Дуже вміло і гарно відбулась дефіляда перед портретом Богдана.

Привіт і складання вінців.

По виконаній дефіляді січові відділи уставляються лавами перед портретом Богдана. З правої сторони кождого відділу держить криловий великий вінець з дубового листа з відповідним написом на малиновій ленті.

Кошовий Січи грімким голосом щиро витає всіх учасників свята і поясняє ціль, для якої це свято устроюесь. По коротнім привіті виступає молоденька Січовичка з першої лави, товаришка Тинецька, і кладе вінок у стіп Гетьмана та дзвінким дитячим голосочком промовляє:

„Ти умер Богдане,
славний наш Гетьмане,
Але дух Твій — дух великий
все живе між нами. —
Він живе між нами
і вічно буде жити;
Він учить нас на чужині
рідний край любити!

Як для краю жити
і вмирать за його —
Кожду піду земель своїх
боронить від злого!
І ми малі Січовички
Тобі прирікаєм:
Віддати за край життя свое
і все, що лиш маєм.

На знак вірности для Тебе,
чести і любови,
Кладем у стіп вінок отцей
з листочків дубових.
Нехай знають чужі люди
і вороги знають,
Як маленькі Січовички
Батька величають!"

Вклонившись відходить а з другої лави виступає криловий тов. п. Гиса від молоденьких Січовиків, кладе вінок і сильним голосом, хоть хлопячим говорить:

„Ой Богдане наш Гетьмане!
Пробудися з гробу! Встань козацький [отамане
На Вкраїну свою глянь!

Встань же Батьку наш Богдане
І козаків своїх склич!
На Твій голос Січ повстане
А вороги счезнуть пріч!
Ляхи на нас вже напали,
Забирають нас у пліч.
Пробудися наш Гетьмане —
Ляхам страшна твоя тінь.

А ви хлопці і дівчата,
Чого стали мов та ніч?
Приступайте всі громадно,
Та збудуєм сильну Січ!
І слідами Хмельницького
Підемо в кровавий тан,
Здобувати Україну
Від Кавказу гень за Сян!!"

Від жіночого відділу складала вінок товаришка Галя Шутаківна а від Січовиків сотенний товариш М. Воробець.

Промови всіх складаючих вінки учасники надгородили бурею оплесків.

Січові вправи.

Перші до вправ виступили молоденькі Січовички з лентами. За ними молоденькі Січовики вільноруч, а там старші Січовички з лентами, а при кінці Січовики. Кождий відділ виконав по три вправі до музики без найменьшої помилки.

Свято закінчено фотоґрафічною знимкою.

Свято оставило незвичайно миле враження в памяти всіх, що прибули на се свято. Воно оставило по собі память гарної розвиваючоїся сили українського народа на чужині. Воно додало духа тим, що працюють коло зорґанізовання січового руху в Америці, до дальшої праці, додало надії на певний успіх.

До праці, Січовики.

Праці Січовиків жде ще богато. Згадаю лишень одно. В той самий день то є в неділю, дня 22. червня, відбувалося Січове Свято у Львові в городі „Сокола Батька". Там святковано память 110.-літних роковин уродження Тараса Шевченка, і святковано там се свято серед обставин, зовсім других. Святковано там в політичній неволі, без свободи слова й преси, без свободи рухів і зібрань, без свободи пропаґанди й аґітації. А прецінь на сему святі у Львові зявилося понад десять тисяч учасників. Сим величезним числом учасники Січового Свята у Львові показали небувалу національну свідомість. Ось така свідомість має світити для нас ідеалом. Ось до того ми, американські Січовики, мусимо стреміти, що в наших рядах було тілки свідомих і карних громадян і громадянок, Січовиків і Січовичок, що їх є в краю, серед невідрадних обставин, під польським багнетом.

Вщіплюймо в здорових людий засади організації й боротьби, щоби на слідуючім окружнім січовім святі, — а воно повинно бути не за шість літ, а зараз на друге літо, — станули десятки тисяч дисциплінованих Січовиків і Січовичок.

Учасник.

Осип Логин.

СТУДЕНТАМ І ВСЬОМУ КОЗАЦТВУ НА СКИТАЛЬЩИНІ.

Діти мої, любі квіти,
Де я вас притулю?
— Хиба певно прокинуся
У дику зазулю,
Тай підкину вас сердешних
Під чужую стріху,
Щоб росли ви там Вкраїні
Милій на потіху...

Так, прокинусь, й вас прокину
В малі зазулята!
А виросши, ви вертайтесь
До мами до тата!
Прилітайте зазульками
До кождої хати,
Та кувайте піснь роспуки!
Будемо вас ждати. —
Облетіть так куваючи
Цілу Україну
Й закликайте цілий Народ
До діла до чину!...
Хай проснеться, збунтується
На ярмо вороже.
Кричіть дуже, намовляйте!
Лиш скоро! О, Боже!...

— Як бажалобся дожити
Ще цеї хвилини,
Коли наші вороженьки
Щезнуть з України!
Щезнуть, щезнуть! Лиш ви добре
Порастайте в піре!
— А тогди — вже соколами
Впадьте на подвіре!
Де лиш ворог розложився,
Клюйте йому очи!
Защо мучить ваших Рідних?
Чого від нас хоче?...
— Таки очи викльовуйте,
Відгризайте ноги,
Щоби більше не вертався
На наші пороги!

Джерзи Сити, 17. липня, 1924.

НОВІ КНИЖКИ

ЯК СТАТИ ГОРОЖАНИНОМ СПОЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ. З ДРУКАРНІ „СВОБОДИ".

Підносити вагу американського горожаньства для всякого що живе в Сполучених Державах, відай зовсім зайво. Всякий іміґрант назбирав таких причин з власного життя немало, а хто не стане, той назбирае їх незадовго ще більше, бо американський конґрес, що далі, то все більше застрюе приписи про людий, які живуть у сьому краю, не хочуть ставати його горожанами. Від довшого вже часу, приміром, заповідається закон про примусову реґістрацію всіх чужинців, себто всіх іміґрантів, що не стали горожанами. Правда, покищо такої реґістрації ще не ухвалено, але її дуже легко можуть несподівано ухвалити, і не можна буде дуже й дивуватися такому законови, бо від часу війни в усіх краях світа стали дивитися з підозрінном на чужих людий.

Не диво, що послідними часами серед українських іміґрантів рух за вибиранием горожанських паперів сильно зріс. На загал можна сказати, що дуже мала частина українських іміґрантів збирається вертати на все до рідного краю та що просто всі, які тут остаються, е твердо переконані про потребу ставати горожанами їх добровільно прибраної вітчини. З тої причини книжочка про те, як ставати горожанином Сполучених Держав, являеться появою на часі.

Видана „Свободою" книжочка відзначається двома головними прикметами, якими така книжочка відзначатися повинна. Вона е повна, і вона е коротка. Вона повна, бо подае просто всі відомости, які повинен знати той, хто хоче стати горожанином, як всякі приписи про вибиранне перших та других паперів, переслухання, вступні та кінцеві, признання і т. д. Там е постанови про горожаньства малолітних та жінок, та постанови про втрату горожаньства. До всего доданий повний спис питань, які можуть бути поставлені кандидатови до горожаньства, подані по анґлійськи та в українськім переводі. До того ся книжочка зібрана коротко, в ній нема ні одного зайвого слова. Вона писана приступно й ясно.

Така книжочка повинна находитися в хаті кождого іміґранта. Як він ще не став горожанином, то вона придасться йому самому. Як він уже став горожанином, то з неї він буде знати, як помагати своїм знакомим ставати горожанами Сполучених Держав.

Ціна книжочки теж дуже приступна. Вона коштуе всего 30 центів.

НОВИЙ РЕКТОР УКРАЇНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ В ПРАЗІ.

Український Університет в Празі (Чесько-Словацька республіка) увіходить до четвертого шкільного року свого істнування.

Дня 20. червня цього року в залі старого Каролінума (будова Карлового Пражського університета) відбулися загальні збори професорів Українського Університету, на котрих ректором був обраний відомий славянському світові професор статистики Хведір Андреевич Щербина.

Хведір Щербина народився в 1849 році на Кубані (тодішній Кубанській области Росії). Родом він козак, потомок Запорожців. Освіту одержав в Петровській Господарчій Академії (Москва) і Новоросійському Університеті в Одесі.

В 1874-1877 роках був засланий російським урядом до Вологодської губернії. В 1878-1882 роках досліджував свою рідну Кубанську область. В 1884 р. приняв завідування статистичними працями Вороніжського земства. Тут надрукував багато праць з царини т. зв. земської статистики. Потім складае історію свого рідного Кубанського козацтва. Вона потім була надрукована в 2 обсяглих томах.

В той же час був він співробітником багатьох російських газет та журналів.

Російська Академія Наук обібрала Щербину членом кореспондентом по відділу історії соціольоґії, Його спеціяльністю була статистика, історія і соціольоґія.

В 1907 році вибрано його депутатом другої Державної Думи, яка звалася тоді „Думою народнього гніва" (Перед тим перша Державна Дума була розогнана російським урядом). Тут Щербина був вибраний головою загально-козачої фракції членів Державної Думи; одначе царське міністерство внутрішніх справ зробило роспорядження, аби місцева (козача) адміністрація не допускала ніяких зносин і переписки місцевого козачого населення з загально-козачою фракцією... Друга Державна Дума теж була розігнана, а до виборів в третю Думу російський уряд Щербина не допустив.

Треба зазначити, що Щербина пацифіст і, хоча він і козак родом, тим не меньш военної служби не ніс, военного мундіра і зброї не носив: але в душі був справжнім козаком, тільки козаком культурним: звертав увагу на ідейний бік козацтва, як демократичну орґанізацію, котра складалася історично... Ці ідеї чекали свого здійснення... По перших днях російської революції на Кубані, батьківщині Щербини, виникае — на основі принціпів демократичних форм Кубанського козацтва — козачий демократичний уряд... Але наступивше російське безладдя затопило собою і утворену Кубанську народню републику...

В 1921 році Щербина зявляється до Праги, столиці Чехо-Словаччини, де його яко спеціяліста статистики, запрошують на професора до Університетів — українського, російського (правничого факультету) і чеського, а потім і до Української Господрчої Академії.

В 1922 році Щербину обрано деканом правничого факультета Українського Університетта в Празі.

В 1924. році українські, кубанські і чеські громадяни в Празі святкували 75 літні роковини народження і 50 літні роковини наукової діяльности Щербини.

Уже декілька років Щербина був головою аполітичної громади Кубанців в Празі: ця ідейна громада мае за ціль допомагати Кубанцям одержати освіту. Цікаво те, що голова і члени Правління громади (крім одного) не одержують за свої труди жадних грошей.

Щербина, не дивлячись на свої уже немолоді роки, науково працює краще якого молодого: коли-б Ви ні зайшли в його скромний кабінет, Ви завше застанете його за науковою працею, над котрою він може сидіти 12—16 годин в день.

В останні часи Щербина працює над своїм новим науковим твором під назвою: „Світова сільсько-господарча статистика" на основах матеріялів міжнароднього аґрономічного інституту в Римі. Цьому науковому творови надае він дуже поважне значіння.

І професорів і студентів Українського Університету приваблюе те, що у старому тілі Щербини живе невсипущий живий дух і беться молоде, добре, гуманне серце...

На нового ректора, як провідника Укр. Університета, покладають велику надіє і професори і студенти. Його особа для них е зарукою, що під проводом Х. А. Щербини Укр. Університет дасть максімум в царині наукової праці не тільки в змислі науково-теоретичній, але і в змислі науково-практичній, в змислі проведеню в життя належачої реалізації початої раніш університетської праці для підготовки й збільшення українських молодих кваліфікованих наукових сил.

РОСІЙСЬКІ ПРИПОВІДКИ.

Вовк просив козу на обід, а коза не хотіла йти. — Лис спить, але і в сні числить кури. — Вовк лінится щороку, але все буде вовком. — Псе, чому гавкаеш? — Щоби відстрашити вовків. Чому ж ти сховав хвост за між ноги? Бо боюся вовка. — Хто мае жовч в устах, для цього все гірке. — Не числи кіп, поки не поклав їх на полі. — Дурень вкине камінь у воду і приведе сімох розумних, щоби витягали його. — Ненчині пястуки костей не поломлять. — Коли йдеш на мандрівку, помолися раз, коли пускаешся на море, двічі, колиж думаеш женитися — помолися тричі. — Мір і десять разів, а вкраеш лише раз. — Можеш приятелювати з ведмедем, але вважай і на сокиру.

ЯПОНСЬКІ ПРИПОВІДКИ.

Близше до церкви — дальше від Бога. — Є люде, котрі читали Конфуція, а таки не прочитали його. — В талант бідного чоловіка люде не повірять. — Коли моряків за богато, то корабель вилізе на гори.— Дорогоцінний камінь не е ще брилянтом, поки не вишліфований. — Ліпше оминати ганьбу, як шукати похвали.

В. Будзиновський.

В ДОРОЗІ ДО СВОЇХ

Історичне оповідання (свобідно за Майом).

(5)

Я нарошне так, щоби перехитрити погоню. Втікаючи, моя валка пройшла попри неоидн аул, попри, або і крізь неодну оселю. Я крізь питав дороги до Адани. Як іде погоня, то скрізь чула, що втікаю на Адану. Потвердить се шлях, яким втікаю. Але тоді, коли погоня абсолютно не буде сумніватися, що я прямую до Адани, я загадав взяти на Анґору. Саме в хвили, коли погоня прийде до Адани, я стану в Анґорі. Тут, де тепер сидимо, кінчиться моя мандрівка на Адану. Я загадав сидіти тут два-три дни, щоби допевнитися, чи погоня справді йде, чи піде далі в тім самім напрямі, на Адану. Щоби від сего місця ще більше затерти слід по собі, я себе перемінивв Перса. Себе і всю мою челядь переодяг з перська. Як би мої вороги вислали на боки звідунів, то почують, що шляхом на Анґору поїхали перські купці. Мое щастє хотіло, що я зійшовся з тобою, та що ти також їдеш на Анґору. Поїдемо в купі.

В кущах пару кроків за ними хтось зойкнув. Сивенький вихопив зза паса кинджала пірнув у кущі і витащив відтам, держачи за обшивку, одного зі служби Місаха. Зараз за ними вийшов з кущів сконфужений так щось Ліндсай. Низше спини слуги сторчала стріла.

Ти сів на стрілу? — Місах спитав слугу, придивившися йому.

Слуга лиш кинув оком на Ліндсая.

То я виновник, — Ліндсай промовив. — Я вертав до табору, очевидно з порожними руками, бо зьвіра й не бачив ніякого. Нараз пару кроків перед собою бачу щось, як поволи сунеся по земли. Очевидно, думав я, якийсь зьвір, бо не йшов просто, як чоловік на двох ногах, але на чотирох. Я пустив стрілу і... нещастя сталося. Зьвір зойкнув по людськи і підвівся. Аж тепер я побачив, що то чоловік.

Велике нещасте не сталося, сказав Місах.— Стрілу виймуть йому.

Я вже виймив, — сказав Сивенький. — За пару днів з рани не буде сліду.

Спитайте його, — Ліндсай звернувся до Сивенького, — що він волів би дістати як відшкодованне: добру рушницю, чи доброго коня, чи пригорщу срібла? Скажіть йому, що Ліндсай мае гроші і добре платить.

Сивенький переповів питання Ліндсая. Слуга лише забовВін німий, пояснив Місах.

Чи глухо-німий? Сивенький спитав.

Ні, лише німий.

Слуга не ждав на кінець розмови, але відійшов до табору, щоби рану заліпити полотенцем намащеним живицею. Сивенький і Місах сіли назад під корчем.

Мені той слуга не подобається, — Сивенький промовив. — Він рачкував за нашими плечима в кущах. Чого?... Очивидно лежав на підслухах.

То не може бути! — Місах відповів живо. — Саду був найвірнійшим лучником мого батька. Він і мій найвірнійший слуга.

Чого він поліз в кущі? Що він робив там за нашими плечима? Ще й рачкував. Я тобі кажу, він лежав на підслухах. Се пахне зрадою.

Кажу тобі, — Місах запевнив — що Садук найвірнійший зі всіх. Хоч би всі покинули мене і пішли до моїх ворогів, то Садук лишиться вірний мені. Як би у него е було вдачі вірної собаки, то він вже давно свої зуби був би показав мому батькови.

Мав причину до сего?

Мав і не мав. Мав тому, бо то мій батько казав вирізати йому язик. Немав, бо мій батько ділав під примусом.

Твій батько приказав вирізати Садукови язик?!... І ти гадаеш, що Садук був вірний твому батькови і ще тепер вірний тобі?

Яж сказав тобі, що мій батько ділав під примусом. Кадук знае се. Він знае, що батько повинен був скарати його на горло. Садук був найліпшим лучником мого батька. До нашого саду припирав сад муштагеда, найвисшого духовника. У Муштагеда була гарна донька. Садук, сидячи раз в нашім садку, на дереві, побачив в сусіднім садку сю дівчину. Не довго надумуючися зліз з дерева, переліз пліт і приступив до дівчини. Вона не втікала, ні ганьбила його за се. Він наговорив її цілу купу нісенітниць, очевидно про любов. Просив її, щоби що днини виходила до него на балачку. На нещасте всю ту розмову підслухала невільниця, котра за кущами пару кроків від молодят полола. Невільниця всю підслухану розмову переповіла муштачедови. Сам знаеш, як у нас за таке карають. Мій батько ледви вимолив для Садука таке помилуванне, що йому позволили вирізати язик. Батько призвав аптикаря і сей виконав сю прикру операцію. Садук знае, що не мій батько виновник його нещастя, отже лишився вірний йому і всій його родині.

В сю вірність я не дуже хочу вірити.

Увіриш, як ще додам, що Садук вже мае повну сатисфакцію, бо виновників його нещастя сам Бог покарав. Муштачес помер від отруї. Аптикаря знайшли в його аптиці задушеного мотузом. Донька Муштаґіда купалася раз, ще за життя батька в ставі. В сім місці став не глубший, як по груди. Нараз дівчина крикнула, що хтось вхопив її за ногу. Товаришки сміялися з неї. Але дівчина крикнула ще раз і щезла під водою. Знайшли її оддалік в найглибшім місци ставу. Очевидно, хтось підійшов до неї під водою, вхопив за ногу, і затягнув у глибінь.

Чи Садук добрий пливак і норець?

Місах здивований глянув на Сивенького.

Незрівнаний. Відповів.— Чому питаеш?

Не догадуешся? Говори далі. Як погиб твій батько?

Мій батько поїхав на польованне в товаристві двох лучників... Сагафа і ще одного. Домів вернув лише Сагаф, цілий окровавлений. В тілі мав три рани. Знаками болю він инакше не говорить, розказав мені, що в густім лісі з за дерев посипалися на них стріли. Мій батько і його товариш попадали з коний, він сам, хоч також ранений, спасся, бо його кінь сполошився і разом з ним втік. Місах завів нас на місце і ми знайшли обох застрілених.

Де були поцілені?

Стріли сиділи обом в карках.

Отже оба були поцілені не з боку, ані з переду, лише з заду.

Обох міг застрілити один стрілець, як їхав за ними. Очивидно, то мусів бути знаменитий стрілець, коли обох поцілив точно в таке місце, в яким сидить певна смерть. Чи Садук добрий стрілець?

Другого такого в нашій орді нема, — Місах відповів і з жахом, та докором глянув на Сивенького.

Ти ще не знаеш, хто вбив твого батька?

Слухай, брате! Знаю, що хочеш сказати. Ти гадаеш, що то діло Садука. Так думаеш, бо не знаеш його. Кажу тобі, то вірний пес мого дому. Впрочім показалося, що мого батька вбив братанич батька. В хвили, коли мій батько падав з коня, Садук бачив убийника за деревом, як закладав другу стрілу. Пізнав його. За другим деревом стояв хтось другий, але Садук не бачив його лиця. З за третого дерева хтось третий поцілив самого Садука.

Також у вязи?

Ні. В бедро.

Дивне диво! Убийники завзялися тільки на твого батька і лише на одного свідка злочину. До обох стрілили не жартуючи, але так, щоби вони погобли. Садука чогось то шанували. Тамтим попробивали вязи, Садука лише дзьобнули в місце цілком не смертельне. І того я не годен збагнути, що стріли випущені з боку їздців, обійшли їх і налетіли на них з заду. Я ще не бачив стрільця, який втяв би таку штуку!

Се, що ти кажеш, страшне! Але я таки не йму віри. Садук дав тілько доказів привязання до мого дому. І раньше, і тепер в часі сієї мандрівки...

Лишім се, бо проти Садука не поможуть тобі жадні арґументи. Ти в нім засліплений.

Передумаю те все, що чув від тебе. Може воно справді так, як ти кажеш. Тепер лягаймо спати.

Розійшлися. Місах пішов у свою загорожу. Сивенький з товаришами вибрали собі на нічліг місце в половині ордоги від табору Місаха до ріки.

Татарин дуже сердиться? — спитав Ліндсай. — Дуже лютий на мене за те, що я пострілив його любимця?... Нехай не рачкуе в кущах!

Завтра-позавтра Місах буде дякувати вам, бо хто знае, чи ви сею необережностю не спасли життя Місахови і його родині!

Тим, що подіравив грішне тіло його слуги?

Зачалося від того. Я розбалакався з Місахом про того Садука. З всего того, що про него Місах розказав мені, я доміркувався, що Садук лютий ворог дому Місаха; що вбив його батька і тепер тягне за ним погоню. Тоді, коли ви пускали на него свою стрілу, він лежав за нашими плечима на підслухах. Очивидно хотів дізнатися, яким шляхом Місах далі поїе. До сеї пори гадав, що його пан справді іде до Адани. Коли Садук сидів за мною і Місахом на підслухах, Місах сказав мені, що з сего місця поверне на Анґору. Почувши се Садук вже знав, що йому треба було знати, отже хотів висунутися з кущів. Тоді ваша необережність обличила його, бодай в моїх очах.

Коли так, то того Садука треба пильнувати.

Сивенький позвав до себе Нумана, Василя і Юрка.

(Дальше буде).

ДОПИСІ

ГАРІСОН, Н. ДЖ.

Віче в справі української школи.

В неділю, 13. липня 1924 р. в галі при Джан стріт і Джанстон евню, Карні, Н. Дж., відбулося віче в справі основання української школи в Гарісон, Н. Дж. Хоч в Гарісон мешкає около 100 українських родин то на жаль показують вони дуже мало або таки ніякої охоти до українського народного життя. Може вже яких 5 літ не було в нашій громаді ніякого віча ні представлення й ніякої иншої української маніфестації. Тут істнує тільки малий відділ Українського Робітничого Союза до котрого чогось громадяни відносяться байдужно, через що він не міг розвинути якусь живіщу народну діяльність.

Отже віче скликане тимчасовим Комітетом дві неділі наперед мало на меті передовсім дати нагоду Гарісонським Українцям зійтися разом, порадитися спільно, щоб почати найпекучіщу народну роботу, а то удержання школи для дітий, що виростають без знання своєї рідної мови й рідної історії. На жаль Гарісонці і сим разом зрадили таку страшну байдужність до самих себе, якої я ще нігде не видав. Віче було заповнено на годину 2-гу по полудню, а то аж десь коло 4-тої години зійшло троха людий, з котрими й отворено віче.

Вибраний председатель громадянин М. Курочка отворив віче. Він коротко зазначив, що численні українські діти в Гарісон і околиці пропадають без української школи для українського народу й горячими словами завзивав присутних, щоби вони завзято будили рідних братів зі смертельної байдужности.

О. др. Микола Копачук у своїм півгодиннім рефераті вказав на те, що в старім краю український нарід має двох лютих ворогів, що не дають йому жити й мирно розвиватися, перший ворог, то наїздники, що загарбали наш край і гноблять і немилосердно обдирають народ а другий ворог то власна темнота. Тут у Америці першого ворога нема. Тут ніхто нас не гнобить а навпаки ми тут тішимося найбільшою свободою. Алеж всеж і тут есть у нас один тяжкий ворог, що страшно нам шкодить і грозить нам загладою. Є це наша власна темнота й байдужність. Нема кращого способу для усунення тої байдужности як рідна школа, яка вже в їжні серця діточі вливала би любов до рідної мови й рідного народу. Таку школу мусимо здвигнути й удержувати власними силами й власними грішми. На жаль наш нарід, що віками жив у панщині, майже цілком відвик від самодіяльного зорґанізованого життя. Він вічно звик на дайку, на те, щоб якийсь пан чи - цар дав йому школу, церкву і всі установи для ведення зорґанізованого життя, а не береся сам, щоб здвигнути собі свою школу.

Мало того байдужність до свого часто-густо вироджується в явну ворожнечу до свого рідного. Так дехто виступає проти рідної школи, бо мовляв учитель не з їх партії, дармо, що букви безпартійні й виглядають однаково, чи ме вчить їх священик, чи світський чоловік.

Нарід, що не бає своеї школи не має будуччини. В чужомовній школі наші діти, що не вчаться рідної мови, стаються погноем чужої культури й пропадають для нас на віки.

Після реферату наступила дуже поважна дискусія. Всі бесідники говорили поважно й до річи. Всі хотіли, щоб нинішне віче не пропало марно а щоб таки довело до якогось позитивного діла в справі основання української школи. В цій важній дискусії крім предсідателя й референта взяли участь Герісонські громадяни: В. Фейло, І. Голуб, Фусяк, і Шульц а з поміж позамісцевих гостий: Федорович і Кіцула.

Віче вибрало Шкільний Комітет з двох людий, а то громадян Фусяка й Ціпуха, які мають піти від хати до хати й списати всіх Українців, що мають діти в шкільнім віці й згодяться посилати їх до Українськoї Школи, скликати їх на мітінґ, котрий відбудеться в неділю, дня 3-го серпня б. р. о год. 2-гій по полудню в Карні-Галі на розі Джан стріт і Джанстон Евеню з Карні, Н. Дж. Збірка на покриття коштів скликання віча принесла 3 дол. й 15 ц. При кінці предсідатель гр. Курочка подякував всім учасникам віча за те, що вони так поважно поставилися до основання української школи й радили спокійно й довели до реального результату, вибравши Шкільний Комітет, який має підґотовити мітінґ родичів.

Піонір.

КАРТЕРЕТ Н. Дж.

КОНЦЕРТ І ПОПИС МУЗИЧНИЙ В КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ.

Недавно сему відбувся в Картерет дуже гарний Концерт і попис музичний дітей, який урядив наш професор музики п. Мирон Тимкевич.

Від півтора року доїзджає п. Тимкевич з Пасайку до нас до Картерет і тут учить діти шкільні на скрипках. По півторарічній праці хотів п. Тимкевич показати родичам, а і всім нам в Картерет, які поступи зробили діти в музиці. Понеже був се горячий день і неділя, коли як раз випав виступ Січи з Ню Йорку в Гренд Сити на Статен Айланд, тому людей не було много на концерті, однак сі, що були будуть довго памятати сей вечер.

Як мило було глядіти, як молоденький професор дванайцять своїх учеників на сцену і прегарно почав з ними грати. Всі, що були на галі, лиш споглядали на себе зі здивовання, що діти за так короткий час так гарно грають. Грали ріжні річи, а також вязанки пісень українських. Щоби показати, що кожде дитя грає добре, діти виступили з солями, або по двоє і гралирічи подекуди веселі тяжкі. Всі діти вивязалися знаменито і по всіх видно було руку спосібного учителя. По скінченім пописі всі гратулювали п. Тимкевичови.

Помежи точками музичними дітей виступали з сольовими співами дві співачки, рідні сестри, п. Мирона а то: панна Стефанія і панна Ольга Тимкевичівні. Обі вони мають дуже гарні голоси і знані концертові співачки в цілій околиці. Панна Стефанія має гарний мезо-сопран, а панна Ольгасопран. Вона побирає лекції співу і приготовляється на співачку до опери. Обі співачки були нагороджені гучними оплесками. До них вповні достроїлася знана артистка на пяні, також Українка, панна Бемківна з Бруклина.

По концерті місцевий парох о. Чаплинський подякував теплими словами родичам, що посилали дітей своїх на науку музики, діточкам, що так гарно пильно училися, та п. Тимкевичови, що за так короткий час так складно вивчив дітей музики. О. Чаплинський підніс великий талант і спосібности професора і заохочував, щоби як найбільше родичів давали свої діти учити музики такому спосібному учителеви, і желав щоби не лиш Картерет але й всі другі місцевости в околиці Ню Йорку брали за учителя музики п. Тимкевича. Спеціяльну подяку зложив всім трем паннам артисткам.

Свято попису дітей в Картерет і концерт лишили на всіх нас дуже гарне враження.

Я описав се, щоби заохотити і других до подібних пописів музичних.

Михайло Головчук.

ШКІЛЬНЕ ВІЧЕ В КОПИЧИНЦЯХ.

Дня 25. червня с. р. відбулося в Копичинцях в салі „НародногоДому" велике шкільне віче. Іменем Комітету отворив віче д-р. Заваликут. Провідником віча вибрано о. Бриковича, секретарем інспектора Остапчука. Реферат про стан нашого шкільництва в краю і способи оборони громадянства перед ворожою шкільною політикою виголосив др. Степан Біляк зі Львова. Про наґінку шкільних властий на українське шкільництво в Гусятинськім повіті говорив др. Заваликут. З його реферату і з голосів дискусії довідалися присутні, що цілий ряд шкіл в Гусятинщині перемінено на основі пофальшованих ухвал громадських рад або й зовсім без ніяких учвал з українських на польські школи (прим. в Старім Нижбіру, Коцюбинцях вел., Сидорові, Суходолі, Шидлівцях, Увислій) Українські школи обсаджують польськими учителями, а на 138 учителів в повіті є всього 33 Українців, з котрих кількох „страха ради" не признається до своєінації. В останніх днях знесено українські катихитури при школах в місточках Копичинцях і Хоросткові, а діти приневолюється ходити польську релігію. Словом в дискусії забирали надто о. Кливак з Мшанця, адв. др. В. Левицький з Копичинець, о сов., Матковський з Босир, інсп. Остапчук. Ухвалено ряд резолюцій з протестами і зазивом до активности між иншим з домаганням усунення усунення шкільного кацика інсп. Самборского. В вічувзяло участь около 300 осіб, в тім значне число сільських жінок. Віче покінчено відспіванням національного гимну.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ І ФОТОГРАФІЙ ЧЛЕНІВ ВІДДІЛІВ ДО КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА РІК 1925.

Календар У. Н. Союза, який розходиться у многих тисячах примірників, є найліпшим середником до оголошувань поміж Американськими Українцями. Хто має який бизнес, а залежить йому на тім, аби про нього знало як найбільше людий, повинен дати своє оголошення до календаря У. Н. Союза. Ціни є вельми приступні, зваживши, що наклад буде виносити 20,000 примірників. Ціла сторона 34 кв. цалів, коштує $30.00; половина $15.00; чверть $10.00; осьма часть $5.00; перша і послідна сторона в части оголошень та середна на окладинці по $35.00; Хто хотівби в своїм оголошенню помістити також і фотографію, чи то свою чи свого бизнесу, мусить прислати з неї готову до друку клішу; коли ні, то поносить кошт виготовлення такої кліші з фотографії то значить, що його оголошення буде о стільки дороще коштувати, скільки виносить кошт виготовлення з фотографії друкарської кліші.

Текст оголошень мусить находитися в редакції по день 15. серпня б. р. Гроші за оголошення належить посилати рівночасно. Оголошення на кредит безусловно не будуть друкуватися.

Фотографії братств і товариств. Відділи У. Н. Союза, а також кружки співацькі і театральні; школи, банди, які суть при відділах У. Н. Союза (если який кружок, співацьке товариство і т. п. не есть при відділі У. Н. Союза, таких після ухвали не буде поміщуватись у календарі), хотйдиб аби їх фотографії були поміщені в календарі на 1925 рік, зволять їх прислати на адресу „Свободи" найдальше по день 15 серпня б. р. Рівночасно проситься прислати з фотографією чек або моні-ордер виписаний на імя „Свобода", на суму $10.00. Сі гроші ужиються на покритте коштів виготовлення з фотографії друкарської кліші. Місце в календари безплатно.

Всі фотографії мусять бути добре опаковані.

Всі письма належить адресувати:

"SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.

ЖАРТИ

— Чому поправді не хочете друкувати моеї повісти? — питається письменник.

— Вона для мене надто красок має, — каже накладчик.

— Зараз у першому розділі граф червоний з люті, барон зелений з зависти, молодий маляр білий зі страху, баронова зарумянілась із збентеження а візник синик із зимна!

На ліцитації.

— Сто фунтів, рукавички і панчохи Марії Стюарт?! То за богато! Подумайте, цеж переношені річи!

Учитель: Степан Коропатнюк, твоя задача знову недостаточно випала!

Ученик: Пане професор, то не моя, то робота Лисика.

Учитель: Всеодно. Вона така нінащо, що зовсім добре могла би бути й твоя.

Бандит: Так твоя любовниця покинула тебе?

Кишенковий злодій: Так. Але я за останнім поцілуєм украв іще їй годинник.

Грецька леґенда про вино оповідає так: як Бог Діонізіос у перве ніс винну лозу до Наксос, була страшна спека. Боявся, що винна ніжна галузка по дорозі висохне з горяча в його руці. Найшов на дорозі кістку з ноги птаха. Встромив у отвір кости винну лозу і так ніс її. Всетаки спека не мешала, а божеська рука аж пріла з горяча, з вохкости і тепла, що витворилося з божеської руки — винна лоза почала пускати парости по обох кінцях кости. Опісля Діонізіос узяв львину кість, вижолобив її і встромив у отвір винну лозу, що вже пускала парости. Так ніс цей „вазонок". Минуло ще не богато годин, а винна лоза випустила вже гарні гони на горі і на долині львиної кости. Вже недалеко Наксоса пощастило богові найти кість із ноги осла, з широчезним отвором. Туди встромив бог винну лозу разом із пташачою і львиною кістю. Як лише Діонізіос прибув до Наксоса, посадив винну лозу. І родила винна лоза благородний виноград. Із цього то винограду приладив бог найперше вино, яке колинебудь пили люде. Та вже тоді переконалися, старинні Греки, (тай тепер іще можуть люде переконатися — де нема прогібіції, а то й тут можуть) що вино набрало прикмет із кожньої зі згадуваних костей. Коли чоловік зачинає пити, співає наче птичка; коли напився вже дещо більше, то реве наче лев і грізний він тоді майже й такий як лев; колиж іще дальше пє, то здурніє наче осел.

В ботанічному саді.

Гість: Не можете мені сказати, добрий чоловіче, чи ця ростина належить до родини „Арбутус"?

Дозорець (ввічливо): Ні пава вона не належить до ботанічного товариства.

Практичний.

Вона: Як то приємно слухати вечером співу соловейка!

Він: Так, він гарно співає, але й не зважає на инших птахів, які вже може хотіли би спати.

Старша сестра: (до молодшого брата): Івасю, хто був перший чоловік?

Івась: Адам!

Сестра: Дуже добре, а де він жив?

Івась: У зоольоґічному огороді!

Мати: Петрусю, ти був нечемний. Я куплю батіг і вибю тебе. Ну будеш добрий?

Петрусь: (надумується): А-ле я потім дістану цей батіг?

Дурноватий дандис хоче поповнити самовбивство, бо дівчина не хоче вийти за нього замуж. Він сказав їй це.

— О, добре, — відповіла дівчина, — як дасьте мені такий доказ на вашу любов, я повірю, що то була правдива любов.

Залюблені: Так, Лесю, ти будеш моею!

Леся: Добре Петрусю, коли татко згодяться. Я все роблю, що батько жадає.

Петрусь: Але чи дасть він свою згоду?

Леся: Згодиться. Татко все робить це, що я хочу.

Пані: (до нового візника, що сидить з заду на візку, а вона сама поганяє): Демку, чи їхати тепер просто, чи взяти на ліво?

Візник: (дуже ввічливо): О, прошу пані, мені все одно.

Гарні вигляди для будучого зятя.

Дочка: Ах, мамо, я пізнаю, що то стукає до дверий Степан, щоби я вийшла за нього замуж.

Мати: Добре дитинко, тож прийми його.

Дочка: Але мені здається, мамуню, ви дуже його не любите, таки ненавидете його!

Мати: Ненавиджу його? То тому, лише, бо мені здається, начеб я вже була його тещею.

Предложення.

Молодий чоловік: Добродію, я люблю вашу дочку, не можу жити без неї, вмру без неї.

Батько (розсіяно): Гм, я готов заплатити похоронні кошти.

Очі.

Чи ти чула, Олена заручилася?

— Так, але мені не подобається її наречений. Він має такі маленькі очі.

— Ну, підожди, як він уже ожениться, то тоді він уже матиме великі очі.

Лікар: Ви хорі на жовчеве каміння. Мусите вистерігатися кождої капелиночки.

Пацієнт: Пане доктор, таж приповідка каже, що „капля перебє каміння...

У управителя вязниці.

Називаюся Мудрецький, чи міг би я бачитися зі злодієм, котрий вчера в ночі закрався був до мого мешкання?

Гість: Я хотів би лише спитати його, як він доказав таку штуку, що ввійшов до мешкання, а не збудив моєї жінки?

Недовірчивий.

Вона: Від коли ми одружились, ти не оставляєш мене навіть на пять хвилин саму!

Він: Бачиш, серденько, бо ми перше не були злучені на віки.